

IDRÆT I UDSATTE BOLIGOMRÅDER

KONKLUSIONER OG FORSLAG

FEBRUAR 2012

>>> Kolofon

Idræt i udsatte boligområder
Februar 2012

Dette hæfte er udarbejdet i samarbejde mellem
Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund,
Syddansk Universitet og metopos - en del Bascon på opdrag
af:

Kulturministeriet
Social- og Integrationsministeriet
Lokale- og Anlægsfonden
Landsbyggefonden
Bikubenfonden

Fotos: Bascon, Lokale- og Anlægsfonden,
Lis Johansen, klubleder Fritidscentret Pyramiden
Ved spørgsmål om rettighedstilkendegivelse, kontakt
venligst Metopos - en del af Bascon

Bascon + metopos
Åboulevarden 21
8000 Aarhus C

87 31 44 00
bascon@bascon.dk
www.bascon.dk

Publikationen for undersøgelsen kan downloades på
Kulturministeriets og Social- og Integrationsministeriets
hjemmeside og på hjemmesiden for Center for forskning i
Idræt, Sundhed og Civilsamfund, www.sdu.dk/cisc

Indholdsfortegnelse

ANALYSE

Indledning	4
Foreningsdeltagelsen i de udsatte boligområder er lavere end i hele landet	8
Der er forskelle på idrætsdeltagelsen mellem boligområderne	10
Etnisk baggrund har især betydning for pigers og kvinders idrætsdeltagelse, for hvad man dyrker, og hvor man dyrker det	12
Kort uddannelse, manglende tilknytning til arbejdsmarkedet og svage netværk har negativ indflydelse på idrætsdeltagelsen	14
Fra boligerne er der adgang til store grønne områder, men der er stor forskel på, om de benyttes	16
Størrelsen af de bolignære opholdsarealer har ikke betydning, men det har funktionerne og kvaliteten	18
Der er mange og gode faciliteter i boligområderne, men tilgængeligheden har betydning for, om den enkelte facilitet bliver brugt	20
Store forskelle på mulighederne for at gå til idræt i en forening	22

FORSLAG

Skab tradition for at bruge de store grønne områder	28
Skab vedkommende og tilgængelige bolignære opholdsarealer og uderum	29
Skab faciliteter, der er målrettet forskellige brugere og placer dem samlet	30
Sæt fokus på udvikling og støtte til de faciliteter der allerede findes	31
Skab gode rammer og aktiviteter til piger og kvinder	32
Udvikling af idrætsaktiviteter i boligområderne	33
Styrk de organiserede muligheder for at gå til idræt og motion	34
Involvering og tryghed	35

En undersøgelse af idrætsvaner og idrætsfaciliteter i udsatte boligområder	38
Tabel 1 og 2	40

INDLEDNING

I dette hæfte kan man læse om resultaterne af en undersøgelse af idrætsdeltagelsen og idrætsfaciliteterne i udsatte boligområder.

Undersøgelsen er en opfølgning på to forslag fra Breddeidrætsudvalgets rapport 'Idræt for alle' fra 2009. Udvalget foreslog, at der både blev gennemført en undersøgelse af barrierer for socialt udsatte og idræts-svages deltagelse i idræt, og en undersøgelse af hvordan omfanget og karakteren af idrætsfaciliteter påvirker idrætsdeltagelsen i udsatte boligområder.

Undersøgelsen er gennemført i seks boligområder:

- Gellerup og Toveshøj i Aarhus.
- Sundparken i Horsens.
- Stengårdsvej i Esbjerg.
- Vollsmose i Odense.
- Tingbjerg i København.
- Aldersrogade i København.

Undersøgelsen tager udgangspunkt i følgende viden:

- Idræt og motion bidrager til social integration, forebygger mod en række livsstilssygdomme og er for de fleste forbundet med stor glæde.
- De socialt udsatte - uden beskæftigelse og uddannelse og med lav indkomst og sociale problemer - dyrker mindre idræt, end befolkningen i gennemsnit gør.
- Nærheden til gode idrætsfaciliteter har stor betydning for idrætsdeltagelsen.

Bag undersøgelsen står Kulturministeriet og Social- og Integrationsministeriet med støtte fra Lokale- og Anlægsfonden, Landsbygefonden og Bikubenfonden.

Undersøgelsen er gennemført i perioden 1. januar til 1. november 2011 i et samarbejde mellem Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund på Syddansk Universitet og rådgivningsfirmaet Metopos- en del af Bascon.

I det følgende kan man først læse om undersøgelsens resultater, og sidst i hæftet fremlægges en række forslag til, hvordan man kan øge idrætsdeltagelsen blandt socialt udsatte og i udsatte boligområder.

Rapporten for undersøgelsen kan downloades på Kulturministeriets og Social- og Integrationsministeriets hjemmeside og på hjemmesiden for Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, www.sdu.dk/cisc

Bjarne Ibsen
Professor og forskningsleder
Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund
Syddansk Universitet

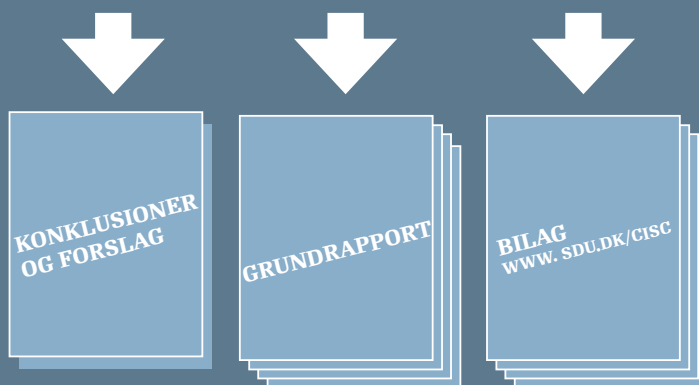
Anne Mette Boye
Projektchef
Metopos - en del af Bascon A/S

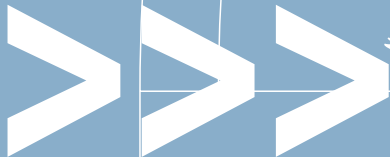
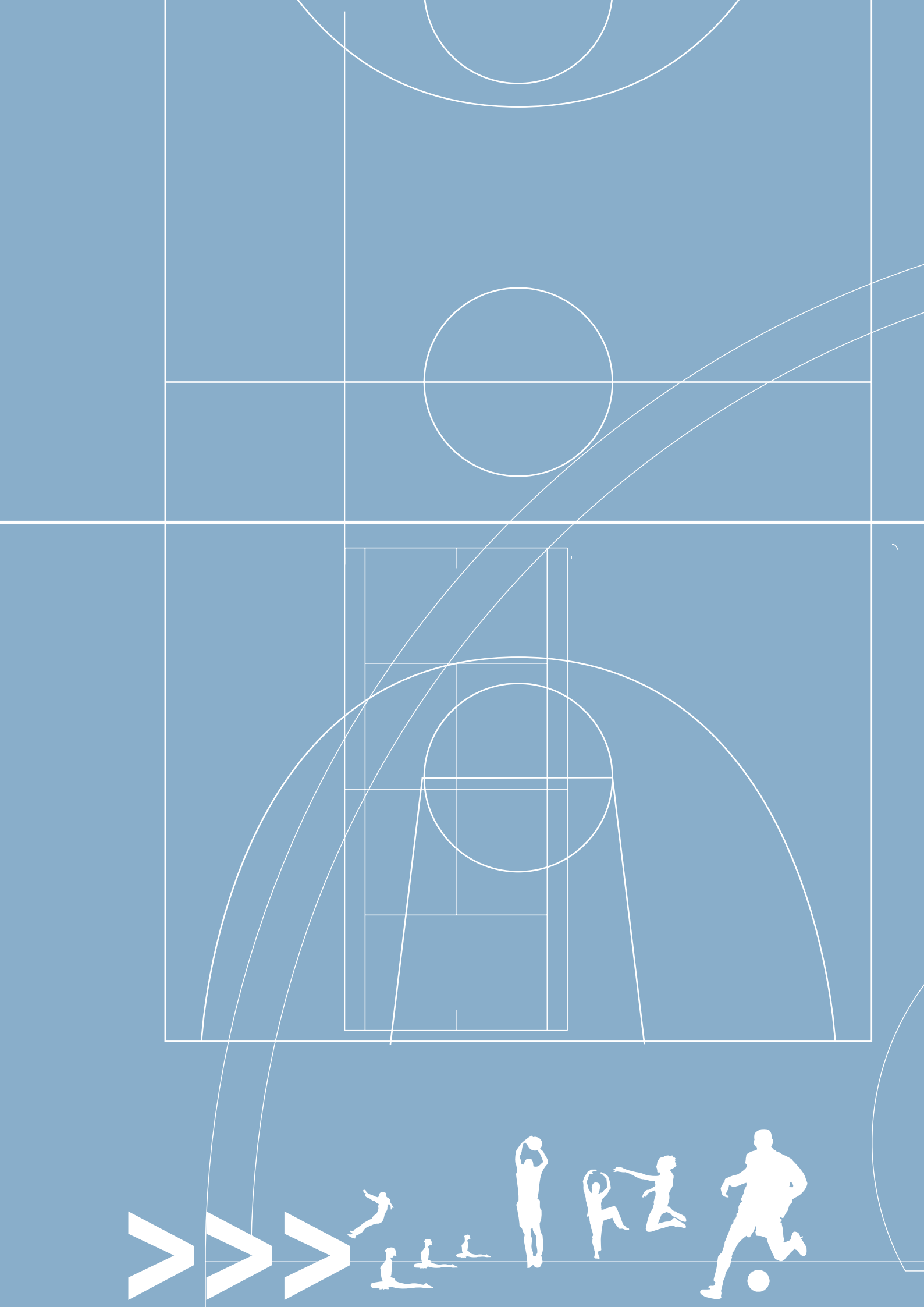

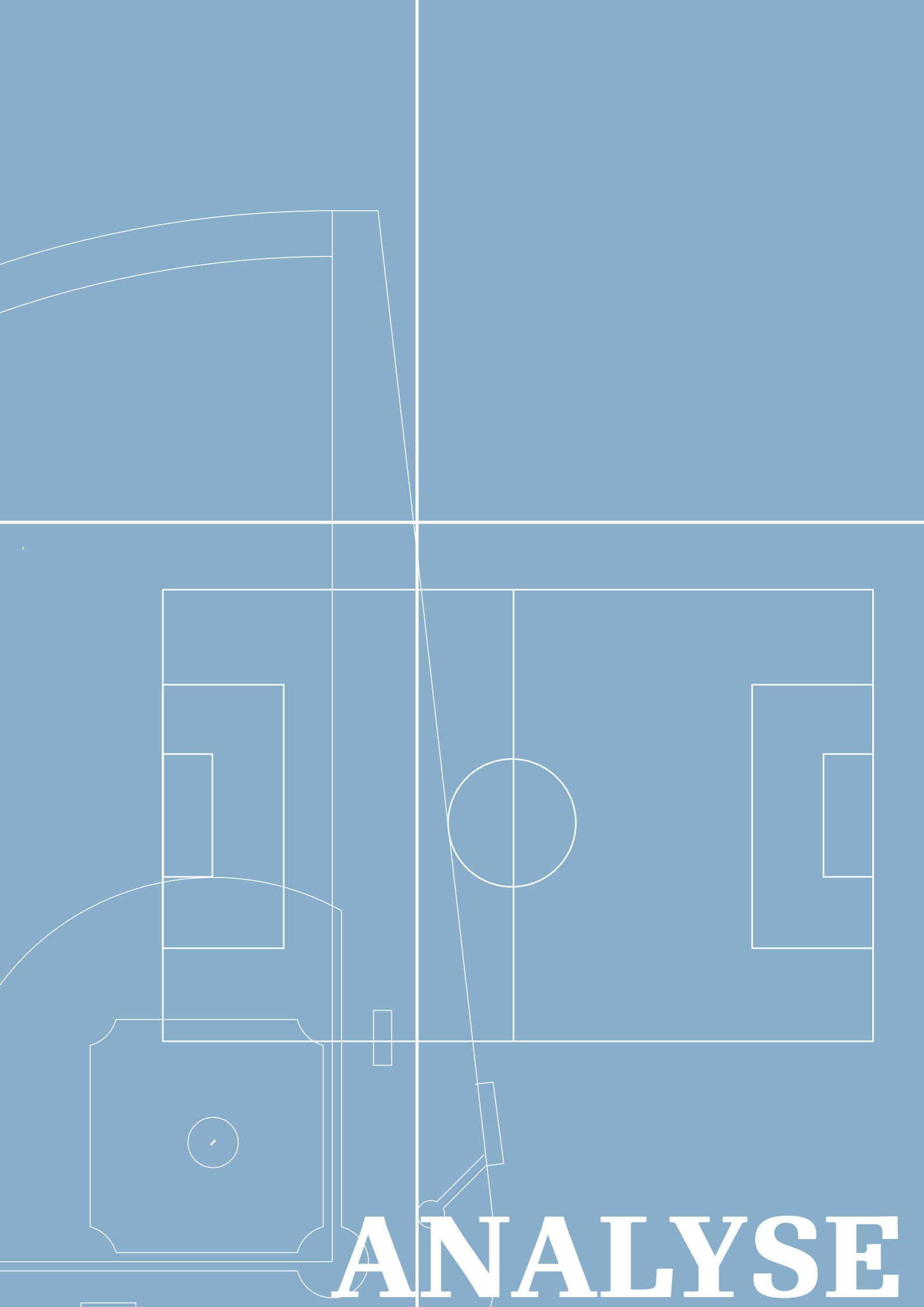
**KORTLÆGNING AF BOLIGBEBYGGELSER
6 OMRÅDER OG 11 FACILITETER**

**SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE OM IDRÆTSVANER
1503 VOKSNE & 1882 BØRN**

**VIDEN OM UDSATTES IDRÆTSVANER
VIDENSKABELIGE ARTIKLER OG PROJEKTERFARINGER**

ANALYSE

FORENINGSDELTAGELSEN I DE UDSATTE BOLIGOMRÅDER ER LAVERE END I HELE LANDET

Undersøgelsen viser, at idrætsdeltagelsen i udsatte boligområder er lavere end i landet som helhed. Men resultaterne er ikke helt entydige. Der er klart færre, som går til idræt i en forening. Disse forskelle skyldes først og fremmest beboersammensætningen.

Forskellene på idrætsdeltagelsen mellem de udsatte boligområder og landet som helhed er dog forholdsvis små, og det må tilskrives, at 'idræts- og bevægelsesmulighederne' er relativt bedre, end man finder i de fleste lokalsamfund.

VOKSNE

På tværs af de seks boligområder svarede 54 pct. af de interviewede voksne beboere JA på spørgsmålet, om de 'normalt dyrker motion, idræt eller sport'. I den seneste landsdækkende undersøgelse fra 2007 svarede 56 pct. JA på det samme spørgsmål (se tabel 1 bagerst i hæftet).

Hvis man i stedet bruger skoleelevernes svar på, om deres forældre dyrker idræt, finder vi dog klart lavere idrætsdeltagelse blandt forældrene i de udsatte boligområder end blandt forældrene i gennemsnit i en undersøgelse af skoleelevers idrætsdeltagelse i fire kommuner (København, Rudersdal, Albertslund og Fredericia).

Endvidere viser undersøgelsen, at andelen af beboerne i de udsatte boligområder, der går til idræt i en forening, er mindre end halvt så stor som i landet som helhed. Til gengæld er andelen, som går til idræt i et kommercielt motions- og fitnesscenter, den samme.

Beboerne i de seks undersøgte boligområder dyrker i lige så høj grad styrketræning og fodbold, men løber, går og svømmer meget mindre, end hele befolkningen gør i gennemsnit.

SKOLEELEVERE

Hvad angår skoleeleverne, er resultaterne heller ikke helt entydige. 74 pct. af skoleeleverne i 5. klasse og 66 pct. i 9. klasse går til mindst én idrætsgren. I en tilsvarende undersøgelse, som blev gennemført i ovennævnte fire kommuner, var andelen på tværs af kommunerne henholdsvis 78 pct. og 64 pct. (se tabel 1 bagerst i hæftet).

Idrætsdeltagelsen og det fysiske aktivitetsniveau er imidlertid lavere blandt skoleeleverne, hvis vi sammenligner svarene på et andet spørgsmål, hvor eleverne har forholdt sig til, hvor fysisk aktive de normalt er. Ud fra svarene på dette spørgsmål er 50 pct. af skoleeleverne fra 4. til 9. klassetrin fra de undersøgte boligområder idrætsaktive. En landsdækkende undersøgelse af 11-15-årige fra 2008, hvor det samme spørgsmål blev stillet, viste 64 pct.

Undersøgelsen viser også, at skoleeleverne fra de udsatte boligområder går meget mindre til idræt i en idrætsforening, end elever på samme klassetrin gør i gennemsnit i hele landet.

Endelig viser undersøgelsen, at skoleeleverne fra de undersøgte boligområder spiller mere fodbold og går lige så meget til dans, som børn og unge i hele landet gør. Men de dyrker en del mindre svømning og meget mindre håndbold og gymnastik, end børn og unge på samme alder gør i landet som helhed.

Det er især den høje andel af beboere med en lav socioøkonomisk status, der er årsagen til, at færre dyrker idræt i disse boligområder.

Den høje andel af beboere med en anden etnisk og kulturel baggrund end dansk er noget af forklaringen på,

- >> at piger og kvinder i de undersøgte boligområder dyrker meget mindre idræt end drenge og mænd gør,
- >> at deltagelsen i en række idrætsgrene, som der er en stærk dansk tradition for i Danmark, er lavere i de undersøgte boligområder,
- >> og at deltagelsen i foreningsorganiseret idræt er lavere i disse boligområder.

DER ER FORSKELLE PÅ IDRÆTSDELTAGELSEN MELLEM BOLIGOMRÅDERNE

Undersøgelsen viser, at mellem de seks undersøgte boligområder er der væsentlige forskelle på, hvor mange der dyrker idræt og motion, og hvad de idrætsaktive foretrækker at dyrke (se tabel 2 bagerst i hæftet).

Undersøgelsen tyder på, at disse forskelle i idrætsdeltagelsen mellem boligområder især hænger sammen med, at der er forskelle på mulighederne for at gå til idræt og motion, dvs. adgangen til idrætsfaciliteter, attraktive grønne områder, organiserede tilbud mv.

Forskelle på beboersammensætningen og især den socioøkonomiske baggrund er dog også en del af forklaringen på forskellene på især de voksnes idrætsdeltagelse.

VOKSNE

>> Uanset hvordan man opgør det, er idrætsdeltagelsen hos de voksne beboere klart lavere i boligområderne Sundparken i Horsens og Stengårdsvej i Esbjerg end i Vollsmose i Odense, Gellerup i Aarhus samt Tingbjerg og Aldersrogade i København.

>> I gruppen af idræts- og motionsaktive er der forholdsvis flest, som dyrker idræt i en forening, på Stengårdsvej og i Gellerup og færrest i Aldersrogade.

>> Andelen, som dyrker idræt i kommercielt regi, er størst i Sundparken, Gellerup og Aldersrogade og mindst i Tingbjerg og Vollsmose.

>> Idræt og motion på egen hånd dyrkes i noget højere grad i de tre store boligområder Vollsmose, Gellerup og Tingbjerg end i de tre små boligområder.

SKOLEELEVER

Tilsvarende er der forskelle mellem boligområderne på skoleelevernes idrætsdeltagelse (Se tabel 2 bagerst i hæftet).

>> Stengårdsvej skiller sig også ud på skoleelevernes idrætsdeltagelse ved at have den klart laveste andel, som dyrker idræt, mens eleverne fra Sundparken er på samme deltagelsesniveau, som eleverne fra de andre boligområder. Eleverne fra Tingbjerg er de mest idrætsaktive, men generelt er forskellene mellem boligområderne på andelen af eleverne, der går til idræt, ikke så entydige, som vi finder hos de voksne.

>> Andelen af skoleeleverne, der går til idræt i en forening, er størst i Tingbjerg og mindst i Aldersrogade. Vollsmose og Tingbjerg skiller sig ud fra de andre områder ved, at forholdsvis mange elever går til idræt i en kommunal fritidsklub, ungdomsklub ol.

I det følgende uddybes forklaringerne på, at der er forskel på idrætsdeltagelsen mellem a) de undersøgte boligområder og landet som helhed og b) mellem de seks udsatte boligområder.

Først belyses den etniske og kulturelle baggrunds betydning.

Dernæst belyses den socioøkonomiske baggrunds betydning for idrætsdeltagelsen.

Til slut analyseres det, hvilken betydning tilgængeligheden til idræts- og motionsmuligheder har for idrætsdeltagelsen i kraft af:

>> Adgangen til grønne områder.

>> Adgangen til idrætsfaciliteter.

>> Mulighederne for at gå til idræt i en forening.

ETNISK BAGGRUND HAR ISÆR BETYDNING FOR PIGERS OG KVINDERS IDRÆTSDELTAGELSE, FOR HVAD MAN DYRKER, OG HVOR MAN DYRKER DET

Undersøgelsen bekræfter, som andre undersøgelser har vist, at piger og kvinder af anden etnisk herkomst end dansk har en markant lavere deltagelse i idræt, end piger og kvinder med en dansk baggrund har, mens der ikke er væsentlige forskelle hos drengene og mændene.

Anden etnisk herkomst end dansk dækker dog over mange forskellige nationaliteter og kulturelle baggrunde, og undersøgelsen tyder på, at der mellem nogle af disse nationaliteter er forskelle på, hvor mange der dyrker idræt.

Undersøgelsen tyder på, at idrætsdeltagelsen blandt etniske minoriteter kan øges, hvis idrætstilbudene i højere grad målrettes de forskellige etniske grupper og tager højde for deres kulturelle baggrund og traditioner.

IDRÆTSVANER

Den etniske og kulturelle baggrund har især betydning for, hvordan man dyrker idræt og motion:

>> De idrætsaktive voksne med en udenlandsk baggrund dyrker i mindre grad idræt i idrætsforeninger, de dyrker i højere grad motion i kommercielle motions- og fitnesscentre, og de dyrker mindre idræt på egen hånd, end idrætsaktive med en dansk baggrund gør.

>> **Blandt børnene er drengene af anden etnisk herkomst mere aktive i foreningsidræt, end drenge af dansk herkomst er, mens det modsatte gælder for pigerne. Til forskel fra de voksne benytter børnene af anden etnisk herkomst i mindre grad kommercielle idrætstilbud, end børn af forældre med en dansk baggrund gør.**

IDRÆTSAKTIVITETER

>> Voksne idrætsaktive med en anden etnisk baggrund end dansk spiller i højere grad fodbold og cykler mindre, end idrætsaktive med en dansk baggrund gør.

>> Børn af anden etnisk herkomst end dansk dyrker mere fodbold og svømning, men er til gengæld mindre aktive i en række mindre idrætsgrene, end børn af danske forældre er.

BENYTTELSE AF IDRÆTSFACILITETER

>> Børn af forældre med en anden etnisk baggrund end dansk benytter generelt de bolignære idrætsfaciliteter mere, end børn af forældre med en dansk baggrund gør.

Erfaringerne fra danske idrætsprojekter for etniske minoritetsgrupper viser, at disse grupper – som de fleste – har behov for tryghed og tillid i de sociale sammenhænge, de involverer sig i. Det har stor betydning for lysten til at dyrke idræt, at man føler, at man 'hører hjemme' i den sociale sammenhæng, hvor idrætsaktiviteten finder sted.

En sådan tillid og følelse vil normalt være til stede, hvis deltagerne har en fælles baggrund og erfaring og ikke føler sig udenfor.

Denne sociale dimension er specielt vigtig i forhold til integrationsarbejdet i foreningslivet. Integration handler ikke kun om tilpasning til traditioner og normer, men også om tillid til og tryghed ved de værdier og forståelsesrammer, som er grundlaget for de sociale relationer og netværk, man ønsker at opbygge.

Erfaringer fra projekterne tyder også på, at disse grupper ikke er væsentlig sværere at motivere end børn og voksne med en dansk baggrund.

Mulighederne for at øge idrætsdeltagelsen i denne gruppe synes at hænge sammen med målrettede tilbud, der tager højde for specifikke krav til faciliteterne og aktiviteterne.

Der kan fx. være muligheder for kønsadskilt idræt, træning i nærområdet samt aktivitetsformer, der tager hensyn til kulturspecifikke traditioner og præferencer.

KORT UDDANNELSE, MANGLENDE TILKNYTNING TIL ARBEJDSMARKEDET OG SVAGE NETVÆRK HAR NEGATIV INDFLYDELSE PÅ IDRÆTSDELTAGELSEN

De fleste undersøgelser af, hvem der dyrker idræt og motion, har vist en stærk sammenhæng mellem uddannelse, position på arbejdsmarkedet, økonomi og sociale netværk på den ene side og deltagelse i idræt på den anden side. Undersøgelsen af idrætsdeltagelsen i de udsatte boligområder bekræfter dette.

- >> **Beboere uden for arbejdsstyrken er meget mindre idrætsaktive end beboere, der har et arbejde eller er under uddannelse.**
- >> **Børn af forældre, der ikke har et arbejde, er mindre idrætsaktive end børn af forældre, der har et arbejde.**
- >> De idrætsaktive beboere, der ikke har et arbejde, er mindre tilbøjelige til at dyrke idræt i kommercielt regi end idrætsaktive, der har et arbejde (især funktionærer og faglærte). Til gengæld kan undersøgelsen ikke påvise forskelle på disse erhvervsgruppers medlemskab af en idrætsforening.
- >> Hvis begge forældre har et arbejde, er det dog meget mere sandsynligt, at barnet går til idræt i en forening eller går til idræt i kommercielt regi, end hvis begge forældre er uden for arbejdsmarkedet.

Den socioøkonomiske baggrund kan således forklare store dele af den lavere idrætsdeltagelse i udsatte boligområder, ligesom den også kan forklare forskelle i idrætsdeltagelsen i boligområderne imellem.

'Socialt udsatte' dækker over en meget heterogen gruppe, og man skal derfor være forsigtig med generaliseringer, men på tværs af disse forskelle er der fælles træk, som har afgørende betydning for de socialt udsattes idrætsdeltagelse.

De forhold, som vi ved har betydning for den brede befolkningens idrætsdeltagelse, er samtidig markører for graden af socialt udsathed. Blandt de mest socialt udsatte er der en ophobning af socioøkonomiske forhold såsom ingen eller kort uddannelse, dårligt helbred, ingen eller en svag tilknytning til arbejdsmarkedet samt svage og ustabile sociale netværk, der alt sammen har en negativ indflydelse på idrætsdeltagelsen.

Desuden er der en markant større andel blandt de socialt udsatte, som oplever social isolation, sindslidelser, misbrugsproblemer osv. Hver enkelt af disse forhold er isoleret set en barriere for deltagelse i idræt og fysisk aktivitet, og der er således tale om en ophobning af barrierer for socialt udsatte.

Flere internationale studier og erfaringer fra danske projekter viser, at den faktor, som er den største barriere for de socialt udsattes idrætsdeltagelse, er manglende social støtte fra de nære relationer.

Social samhørighed i form af fælles værdier samt tillid til de øvrige deltagere er således fremmende for lysten til at dyrke idræt. Den sociale tryghed handler ikke om socialt samvær - at hygge sig med de andre deltagere - men om en basal tryghed ved at kunne mestre de sociale sammenhænge, man indgår i.

FRA BOLIGERNE ER DER ADGANG TIL STORE GRØNNE OMRÅDER, MEN DER ER STOR FORSKEL PÅ, OM DE BENYTTES

Det kendetegner de undersøgte boligområder, at beboerne har adgang til store grønne områder. Enten inden for boligområdet eller i nær tilknytning dertil. Det kan være parker eller naturområder.

De grønne områder er den 'facilitet', de voksne benytter mest til fysisk aktivitet - dog mindre end i landet som helhed. I undersøgelsen af de voksne beboeres idrætsvaner svarer hver fjerde, at de bl.a. benytter grønne områder eller parker til idræt og motion. I den seneste landsdækkende undersøgelse af befolkningens idrætsvaner svarer hver tredje, at de bl.a. benytter naturen eller byens parker til idræt og motion.

De grønne områder har meget forskellig karakter og anvendelse.

- >> Der er naturområder, som bruges af mange forskellige borgere fra et stort område. Eksempler herpå er Brabrand Sø ved Gellerup, Utterslev Mose ved Tingbjerg og Caroline Amalie Lund ved Sundparken.
- >> En anden type er byparker, der er tilknyttet en bydel med en offentlig adgang og brug, som fx Fælledparken og Nørrebroparken, der findes tæt på Aldersrogade.
- >> En tredje slags grønt område er natur eller park, som er en integreret del af boligområdet og hovedsageligt bruges af beboerne. Et eksempel herpå er Mosen ved Vollsmose.

Der er store forskelle mellem boligområderne på, hvor meget de idræts- og motionsaktive benytter natur og parker til idræt:

Aldersrogade:	83%
Gellerup:	58%
Sundparken:	45%
Vollsmose:	41%
Tingbjerg:	28%
Stengårdsvej:	8%

Den store forskel kan skyldes flere forhold:

- >> For det første kan det skyldes, at der i nogle af boligområderne ligger grønne områder med god tilgængelighed, dvs. at området opleves som en integreret del af boligområdet og nærområdet, og vejen dertil opleves som tryk, velkendt og uden barrierer.
- >> For det andet kan forskellen skyldes den oplevede afstand til grønne områder. Det kan være årsagen til, at så forholdsvis få fra Tingbjerg benytter Utterslev Mose til forskel fra benyttelsen af naturen omkring Brabrand Sø i Gellerup.
- >> Endelig kan den subjektive oplevelse af naturområdet eller parken spille en rolle, dvs. hvor trygt, inspirerende og pænt området er.

Det grønne områdes karakter kan også have en betydning for anvendelsen. I Aldersrogade benyttes særligt Fælledparken, som har et kæmpe udbud af andre faciliteter tilknyttet parken, bl.a. boldbaner, scene, café mv. Det er en park med traditioner, og den er kendt som en del af bykvarteret og hele København.

Brabrand Sø er også meget brugt, men den har en helt anden karakter som grønt område, hvor det er naturen, der er attraktionen og tiltrækker hele Århus som et attraktivt grønt område, som bruges til bevægelse, transit og udflugter.

STØRRELSEN AF DE BOLIGNÆRE OPHOLDSAREALER HAR IKKE BETYDNING, MEN DET HAR FUNKTIONERNE OG KVALITETEN

De undersøgte boligområder har alle bolignære opholdsarealer, som omfatter både arealer helt tæt på boligen og større grønne fællesarealer inde i boligområdet.

Der er imidlertid stor forskel på såvel størrelsen som kvaliteten af de grønne områder.

Undersøgelsen viser, at det ikke er størrelsen af de bolignære grønne opholdsarealer, der har betydning for anvendelsen, men mere om de er sat ind i en naturlig sammenhæng med andre funktioner og faciliteter. Endvidere har det betydning, at de er indrettet med inventar af høj kvalitet og variation, der inspirerer en bred målgruppe til at bruge arealerne.

STØRRELSEN

>> De grønne områder, opgjort i m² grønt opholdsareal pr. beboer, udgør en forholdsvis stor del især i de store boligområder. I Gellerup er der 98 m² grønt opholdsareal pr. beboer, i Vollsmose 95 m² og i Tingbjerg 60 m².

>> De mindre boligområder har forholdsvis meget mindre bolignært opholdsareal. Stengårdsvej i Esbjerg har 48 m² grønt opholdsareal pr. beboer, Sundparken har 31 m² og Aldersrogade kun 15 m², hvilket hænger naturligt sammen med dette boligområdes beliggenhed i et midtbyområde.

Størrelsen af de bolignære og grønne opholdsarealer har sammen med boligbebyggelsernes forskellige disponering, fx som åbne bebyggelser, karrebebyggelser etc., mest betydning for, om boligområdet opleves som et åbent og grønt område og knap så meget for graden af anvendelsen til idrætsaktiviteter.

UDBUDET AF AKTIVITETS- OG LEGEMULIGHEDER

Der er også stor forskel på tætheden og udbuddet af aktivitets- og legemuligheder i de bolignære opholdsarealer på tværs af de seks boligområder.

Gellerup, Vollsmose, Tingbjerg og Aldersrogade virker velforsynede med inventar og legeredskaber i sammenligning med Sundparken og Stengårdsvej.

Gellerup, Vollsmose og Aldersrogade er også de boligområder, hvor legepladser benyttes mest - ca. hver fjerde adspurgte barn.

KVALITETEN

Når man ser på de øvrige fælles grønne arealer inden for boligområderne har de forskellige funktioner og kvaliteter og sammenhæng til de bolignære arealer.

>> I Gellerup er en stor del af de større grønne områder placeret i det centrale boligområde og indrettet sammen med andre idræts- og legefaciliteter. Samtidig er der en god sammenhæng og tilgængelighed i forhold til de bolignære arealer.

>> I Tingbjerg danner bebyggelserne meget skarpe grænser mellem de bolignære arealer og de offentlige arealer, hvilket får dem til at fremstå som separate adskilte grønne rum.

>> I Vollsmose er det fælles grønne opholdsareal selve Mosen, et stort sammenhængende areal, midt i boligområdet. Det er inddelt med forskellige zoner til aktiviteter og leg, men der mangler naturlige sammenhænge og overgange til de nære boligarealer.

>> I Aldersrogade er der helt naturligt ikke større grønne områder. Her benyttes kvarterets parker til gengæld meget.

DER ER MANGE OG GODE FACILITETER I BOLIG-OMRÅDERNE, MEN TILGÆNGELIGHEDEN HAR BETYDNING FOR, OM DEN ENKELTE FACILITET BLIVER BRUGT

De seks boligområder er generelt godt forsynet med idrætsfaciliteter, men der er fra område til område stor forskel på, hvor faciliteterne er placeret, og hvor tilgængelige de er for forskellige grupper.

Undersøgelsen viser, at det ikke er den konkrete afstand til idrætsfaciliteterne fra boligerne, der har en afgørende betydning for benyttelsen af faciliteterne, men den samlede tilgængelighed, fx at faciliteten opleves som en integreret del af nærområdet, at vejen dertil er tryk, og at faciliteten opleves som et åbent, indbydende og trygt sted at komme.

FACILITETERNES PLACERING

Boligområdernes forskellige størrelser har betydning for, om faciliteterne er placeret inden for selve det afgrænsede boligområde eller i en radius af 5 minutter på cykel.

- >> I Gellerup, Vollsmose og Tingbjerg finder man mange faciliteter inden for boligområdet.
- >> I Sundparken, Stengårdsvej og Aldersrogade er det kun de bolignære idræts- og legefaciliteter, der er til rådighed inden for boligområdet, dvs. legepladser, boldbaner og grønne arealer. Dog findes i Sundparken en multifunktionel hal i kanten af boligområdet.

I Gellerup, Tingbjerg og Vollsmose er der forskel på, hvordan faciliteterne er placeret.

- >> I Gellerup er mange faciliteter meget centralt placeret midt i bebyggelsen, 'Hjertet'.
- >> I Tingbjerg er de fleste faciliteter centralt placeret i forbindelse med Tingbjerg Skole.
- >> I Vollsmose er Mosen det centrale sted for flere selvorganiserede faciliteter, mens mange af de andre idrætsfaciliteter ligger i periferien af boligområdet.

Når man ser på benyttelsesgraden af faciliteterne, finder man ikke entydige svar på, om det har væsentlig betydning, at faciliteterne er placeret centralt i en bebyggelse, men observationerne i Gellerup og

Tingbjerg giver et klart indtryk af, at det har stor betydning, at de vigtigste idrætsfaciliteter er et samlingssted i boligområdet, hvor man passerer forbi i hverdagen og har en vis form for kontakt til. Dette indtryk får man ikke i Vollsmose, hvor man ikke på samme måde kan følge med i, hvilke aktiviteter der foregår i boligområdet.

I de mindre boligområder, Sundparken, Aldersrogade og på Stengårdsvej, ligger de større faciliteter spredt uden for det afgrænsede boligområde og fungerer som idrætsfaciliteter for flere bykvarterer. I Sundparken og på Stengårdsvej er idrætsdeltagelsen både hos børn og voksne markant lavere end i Aldersrogade. Det kan hænge sammen med, at idrætsfaciliteterne i høj grad er en integreret del af kvarteret og byområdet og det daglige bevægelsesmønster for beboerne i Aldersrogade.

TILGÆNGELIGHED

Det kan have betydning for tilgængeligheden til idrætsfaciliteterne, om de er tilpasset bestemte målgrupper. Som et eksempel kan man nævne svømmehaller, hvor undersøgelsen viser, at det er af afgørende betydning for mange kvinders deltagelse i svømning, at de kan dyrke det på lukkede kvindehold og i en hal, hvor andre ikke kan kigge ind.

Omvendt kan det have positiv betydning for anvendelsen af faciliteten, fx multihaller, at det er et åbent sted, hvor der samtidig kan foregå mange aktiviteter på mange aktivitetsniveauer.

Når man sammenligner boligområderne, er det altså ikke den konkrete afstand til idrætsfaciliteterne fra boligerne, der har en afgørende betydning for benyttelsen af faciliteterne, men den samlede tilgængelighed.

STORE FORSKELLE PÅ MULIGHEDERNE FOR AT GÅ TIL IDRÆT I EN FORENING

I de tre store boligområder - Gellerup, Vollsmose og Tingbjerg - eller tæt derpå findes en del foreninger, der beskæftiger sig med idræt og motion, mens det næsten er fraværende i de små boligområder. Dette skyldes bl.a., at der ikke findes faciliteter i de små boligområder, hvor foreningerne kan holde til.

Denne forskel er givetvis en del af forklaringen på, at andelen af voksne, der går til idræt i en idrætsforening, er klart lavere i Sundparken og Aldersrogade end i de tre store boligområder.

FORENINGSIDRÆT

Vollsmose og Gellerup har den bedste foreningsdækning med:

- >> **Store flerstrengede idrætsforeninger beliggende tæt på boligområdet (Fjordager IF og Brabrand IF),**
- >> **store enstrengede foreninger beliggende i boligområdet (bl.a. B 1909 og Århus Klatreklub),**
- >> **idrætsforeninger som primært holder til uden for boligområdet, men har hold og træning i de idrætsfaciliteter, der findes i området (bl.a. i Globus 1 i Gellerup og svømmehallen i Vollsmose),**
- >> **samt en række små foreninger, hvoraf de fleste er etniske idræts- eller kulturforeninger.**

I sammenligning dermed er Tingbjerg noget dårligere stillet.

- >> Der er ingen store flerstrengede idrætsforeninger, hverken i boligområdet eller tæt på.
- >> Der er færre enstrengede foreninger for forskellige idrætsgrene. Brønshøj Boldklub er den store fodboldklub, som tiltrækker mange børn og unge fra området.
- >> Derudover findes en række små, relativt lukkede fodboldhold.

Stengårdsvej har ingen idrætsforeninger i selve boligområdet, men forholdsvis tæt på findes tre store flerstrengede idrætsforeninger, der koncentrerer sig om de traditionelle idrætsgrene: Fodbold, gymnastik, badminton og håndbold.

I både Sundparken og Aldersrogade er mulighederne for at gå til foreningsidræt i eller tæt på boligområdet betydeligt ringere end i de øvrige boligområder.

- >> I Sundparken er Sundparkhallen primært for selvorganiseret brug og benyttes derfor kun af få foreninger.
- >> På Nørrebro, hvor Aldersrogade-kvarteret er beliggende, findes mange idrætsforeninger, men få af dem har aktiviteter tæt på Aldersrogade. Der findes reelt ingen store flerstrengede idrætsforeninger med et bredt udbud af aktiviteter i området, og de fleste foreninger er små, relativt lukkede fodboldhold, der primært er for voksne.

På tværs af boligområderne dominerer fodboldklubberne, hvilket afspejler den store fodboldinteresse. Dernæst findes i hvert af de tre store boligområder flere foreninger, der organiserer svømning.

Bortset fra svømning findes meget få foreninger eller tilbud inden for de store motionsformer i Danmark: Gymnastik, dans mv., løb og konditionstræning samt fitness. Vollsmose har dog lidt mere end de andre områder.

For skoleelevernes vedkommende skiller eleverne fra Aldersrogade sig også ud ved en meget lille andel, der dyrker idræt i en forening, mens forholdsvis mange skoleelever fra Stengårdsvej går til idræt i en forening, hvilket givetvis skyldes de tre store flerstrengede idrætsforeninger tæt på boligområdet.

KOMMUNALE IDRÆTSTILBUD

Det kendetegner flere af de undersøgte boligområder, at der er kommunale fritidstilbud for børn og unge i form af fritids- og ungdomsklubber.

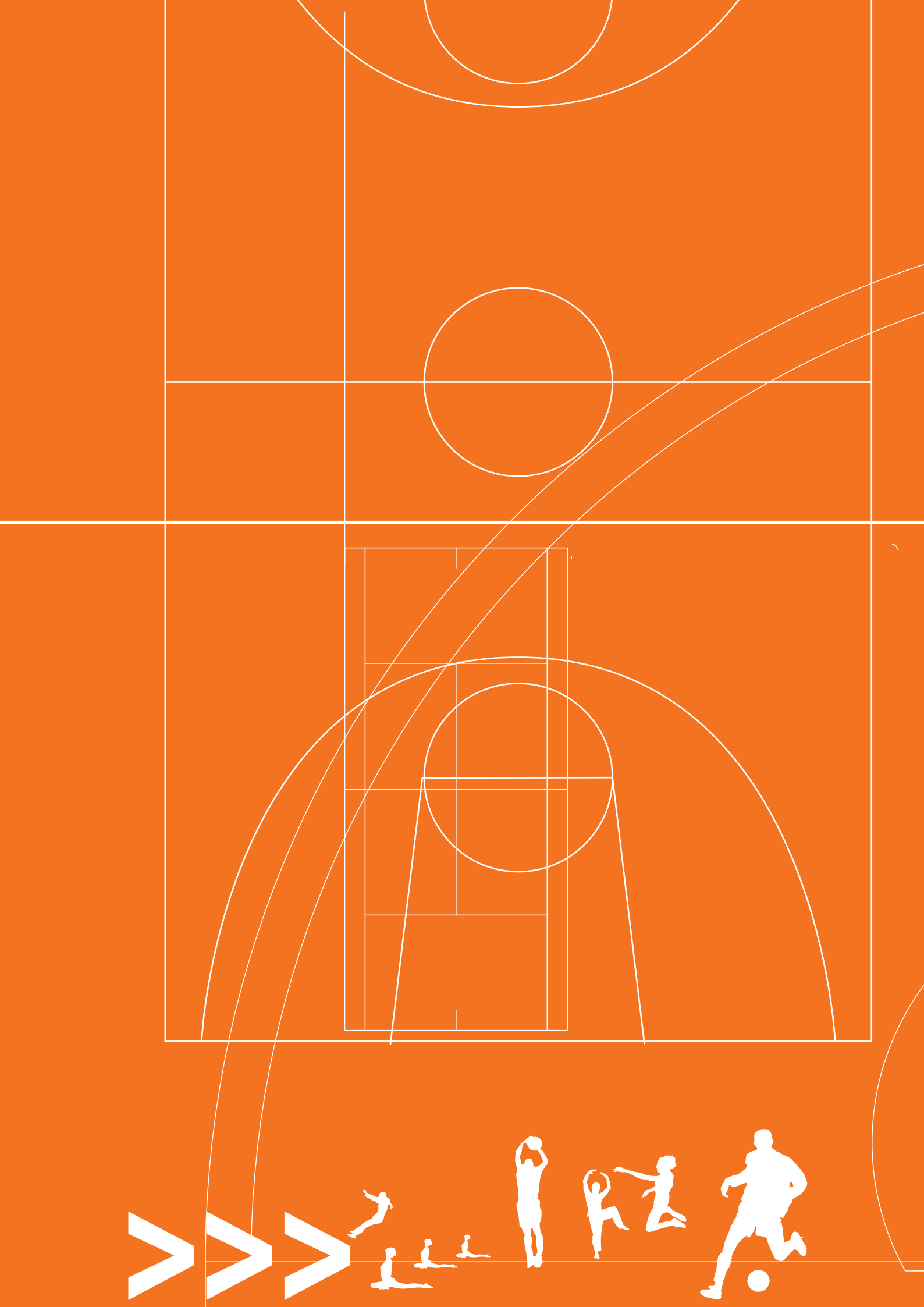
De organiserer forskellige former for idræt, og har som regel et samarbejde med og formidler en kontakt til de store idrætsforeninger i området. Det gælder bl.a. ISA i Tingbjerg, Pyramiden og Fodboldskolen i Vollsmose og Klubbernes Hus i Gellerup.

Der er således et betydeligt tættere samarbejde mellem de kommunale fritidsinstitutioner og foreningerne, end man ser de fleste steder i Danmark.

KOMMERCIELLE IDRÆTSTILBUD

Til trods for at styrketræning er den mest populære idrætsgren blandt de voksne, findes der kun ét kommercielt fitnesscenter i de undersøgte boligområder (Butterfly Fitness i Sundparken).

FORSLAG

SKAB TRADITION FOR AT BRUGE DE STORE GRØNNE OMRÅDER

Forholdsvist mange beboere i boligområderne bruger de grønne områder til bevægelse, men der er stor forskel på hvor meget de enkelte områder benyttes. Det er muligt at få endnu flere til at bruge de grønne rekreative arealer aktivt.

'Aktiver' de grønne områder, og skab traditioner for at bruge dem

Der ligger et potentiale i at kvalificere de grønne områder og parker ved at 'aktivere' dem for forskellige målgrupper og skabe traditioner for at bruge dem til idræt og fysisk aktivitet. Ser man på de grønne områder, der benyttes mest, har de ofte særlige faciliteter, der kan tiltrække brugerne.

Fx har Fælledparken mange aktiviteter, boldbaner, skateranlæg, samt motionsstier. Brabrand Sø området har gode sti- og opholdsmuligheder, der gør det muligt at lave udflugter og bevæge sig på mange måder - på cykel, gåben, rulleskøjter etc. Caroline Amalie Lund i Sundparken har en legeplads.

Det tyder på, at anvendelsen af de grønne områder til idræt kan øges ved at aktivere dem med forskellige faciliteter og aktivitetsmuligheder og ved jævnlige arrangementer i området. Det kan fx være parkouranlæg, baner til forskellige boldspil og turneringer, styrke- og fitnessredskaber, klatrevæg og skateranlæg - selvfølgelig tilpasset det grønne områdes størrelse og særlige karakter samt forskellige målgrupper

Skab tryghedsfølelse ved at benytte de store grønne områder

Et godt kendskab til stedet kan også være med til at skabe tryghed. Der er flere måder, man kan øge brugerne følelse af tryghed ved de grønne områder.

For børnenes vedkommende kan det gøres ved at bruge de grønne områder til aktiviteter i skolen, institutioner og idrætsklubber. Man kan også øge kendskabet til områderne ved at skabe traditioner for fælles udflugter til områderne for beboerne i boligområderne.

Skab gode adgangsforhold mellem boligområdet og det grønne område

Undersøgelsen viser, at de grønne områder skal opleves som tilgængelige - både mentalt og fysisk - for at de bliver brugt. Det betyder, at den fysiske afstand ikke må være alt for stor, ligesom den mentale afstand heller ikke må være det, dvs. oplevelsen af vejen hen til parken eller naturområdet.

Opleves vejen til det grønne område som sjov, tryk og spændende, og er den overskuelig, er der større sandsynlighed for, at det grønne område bliver brugt.

Det foreslås derfor, at der etableres gode stiforbindelser og adgangsmuligheder, der forbinder boligområderne med de grønne områder - om muligt via kendte ruter til andre funktioner, der benyttes i det daglige til fx indkøb, institutioner eller andre idrætsanlæg.

SKAB VEDKOMMENDE OG TILGÆNGELIGE BOLIGNÆRE OPHOLDSAREALER OG UDERUM

Da børns bevægelsesradius er kortere end voksnes, er de bolignære opholdsarealer og de indre grønne arealer vigtige steder for mindre børns leg og fysiske aktivitet.

Der er dog stor forskel på, hvor godt boligområderne er forsynet med bolignære idræts- og legefaciliteter. Der er også meget stor forskel på, om områdernes bolignære idrætsfaciliteter suppleres af andre og større grønne opholdsarealer.

Skab tætte forbindelser mellem boligen og uderummene

Undersøgelsen viser, at de boligområder, hvor der er gode forbindelser og tæt kontakt mellem boligen og de nære opholdsarealer, i højere grad benyttes, end områder hvor forbindelsen ikke er så god. Man kan derfor arbejde med at skabe visuelle og fysiske forbindelser fx ved en direkte og synlig adgang fra boligopgangen til opholdsarealerne eller blot det, at man fra boligen har mulighed for at overskue uderummene og følge med i, hvad der sker.

'Hjertet', der er det centrale grønne område i midten af Gellerup, er meget benyttet, og boldbanerne i området suppleres af mindre boldbaner ved boligblokkene. Det er et godt eksempel på en åben og tæt forbindelse mellem faciliteterne i de bolignære områder og i de større fælles grønne arealer. Det betyder, at der er mulighed for uhindret at veksle mellem at bevæge sig ud til de mindre kendte områder og tilbage til det kendte (de bolignære faciliteter).

Skab sjove, smukke og trygge bevægelsesrum og opholdsarealer

Skoleelevernes svar viser, at der er en sammenhæng mellem, hvordan børnene oplever faciliteter som legepladser og boldbaner i de bolignære arealer (fx som sjove, smukke eller trygge), og hvor meget faciliteterne benyttes.

Sammenholdes det med, at deltagelsen i foreninger og klubber generelt er lavere for beboere i udsatte

boligområder end i befolkningen i gennemsnit, er betydningen af gode, bolignære områder, der inspirerer til forskellige typer af leg, bevægelse og rekreation, særlig stor i disse boligområder.

Endvidere kan tiltag som for eksempel Gellerups Fritidspatrulje, hvor grupper af ældre børn og unge tager rundt i boligområdet og sætter lege og aktiviteter i gang, være med til at øge anvendelsen af idrætsfaciliteter, bevægelsesrum og opholdsarealer.

Etabler flere typer af uderum - til forskellige målgrupper

Undersøgelsen viser, at bolignære opholdsarealer som regel ikke er indrettet for en bestemt gruppe. Arealerne tilgodeser mange, men de er ikke nødvendigvis målrettet boligområdets meget forskellige målgrupper. Undersøgelsen viser fx, at arealerne ofte er indrettet med legepladser for mindre børn, suppleret med boldbaner og siddemuligheder.

Det er imidlertid vigtigt også at skabe opholdsmuligheder for de større børn og de unge, der udgør en forholdsvis stor del af beboerne i boligområderne i sammenligning med landsgennemsnittet. Ofte ønsker de unge at opholde sig på steder, hvor de ikke er 'overvåget'. Derfor kan det være en god idé at placere idrætsarealer og -aktiviteter for de unge lidt væk fra boligerne. Ved at trække de unge lidt væk fra boligerne kan konflikter pga. støj og andre gener fra boldspil i umiddelbar nærhed af boligen undgås.

Det kan også være en god idé at skabe rum, der har flere funktioner - både flere former for idræt og bevægelse og en kombination af bevægelse og sociale og kulturelle aktiviteter.

SKAB FACILITETER, DER ER MÅLRETTET FORSKELLIGE BRUGERE OG PLACER DEM SAMLET

Undersøgelsen viser, at der fra boligområde til boligområde er stor forskel på, hvor mange faciliteter der findes i selve boligområdet eller dets umiddelbare nærhed. Der er også stor forskel på, om faciliteterne er placeret centralt i boligområdet eller i periferien, og hvilke typer af faciliteter der findes, og hvem de henvender sig til.

Udarbejd en samlet plan for placeringen af faciliteter

På baggrund af undersøgelsen foreslås det, at der for hvert boligområde udarbejdes en samlet plan for, hvordan idrætsdeltagelsen i området kan fremmes. Det er mere helheden og mangfoldigheden af faciliteter end de enkelte faciliteter, som har betydning for idrætsdeltagelsen.

Derudover har det betydning, om der er en balance mellem de bolignære bevægelsesmuligheder for de yngste børn; mindre anlæg for specifikke aktiviteter, der måske skal ligge mere afsondret; og store indendørs faciliteter, der skal have en central placering i boligområdet.

Skab gode forbindelser til idrætsfaciliteterne

Undersøgelsen viser, at det ikke er selve afstanden til faciliteten, der har betydning for anvendelsen, men nærmere oplevelsen af, om faciliteten har gode forbindelser til boligområdet eller kvarteret med trygge og kendte stier og bevægelsesruter.

De må gerne have forbindelse til hverdagsfunktioner som skoler, institutioner og indkøb. Det kan gøre ruten kendt og tryk.

De gode forbindelser til idrætsfaciliteterne kan også skabes via moderne informationsteknologi, for eksempel igennem lokations- og webbaserede træningsprogrammer (bl.a. www.parkrun.com og <http://figurerunning.com/blog/>) med remindere, leg og sociale foraer. Disse teknologier og foraer kan fremme den lystbaserede idrætsdeltagelse og kan gøre det attraktivt og nemt at koble sig på aktiviteter i boligområdet på en måde, der ikke er så forpligtende, som for eksempel faste aftaler om en løbetur eller fodboldtræning.

Etabler idrætsfaciliteter i tilknytning til boligområdets opholdsarealer og andre funktioner

Undersøgelsen viser, at idrætsfaciliteter, der er en central del af boligområdet og hverdagens liv, i højere grad anvendes end mere perifert placerede faciliteter. Det kan derfor anbefales at placere idrætsfaciliteter sammen med øvrige opholdsarealer og andre aktiviteter, hvor man alligevel færdes i hverdagen, for eksempel i forbindelse med skoler, institutioner, klubber og grønne arealer. Fx kan en kombination af udendørs og indendørs faciliteter med gode og åbne overgange mellem inde- og uderum bidrage til at øge kendskabet og den fysiske og mentale tilgængelighed til faciliteterne.

Skab et varieret udbud af idrætsfaciliteter, der henvender sig til forskellige målgrupper

Det kan være fremmede for brugen af opholdsarealer, at der er mulighed for at bruge et areal på flere måder og af flere målgrupper samtidig. Skab derfor mulighed for aktivitet og rekreation for både børn og voksne - som man fx har gjort det i 'Hjertet' midt i Gellerup. Det vil give mulighed for, at hele familien kan anvende området samtidig, og at naboer kan mødes om en aktivitet.

Undersøgelsen viser, at facilitetstætheden - dvs. antallet af beboere pr. facilitet - ikke er en afgørende faktor for idrætsdeltagelsen. De mindre boligområder har større facilitetstæthed end de større områder (færre beboere pr. facilitet), men det er i de større boligområder, at idrætsdeltagelsen er højest. Til gengæld har de større boligområder (for eksempel Gellerup og Vollsmose) et større udbud af forskellige facilitetstyper.

Derudover bør der være mulighed for forskellige måder at bruge faciliteterne på samt mulighed for, at særlige målgrupper kan dyrke idræt i lokaler uden adgang for andre målgrupper. Især i områder med mange socialt udsatte, etniske minoriteter og idrætssvage er dette vigtigt.

SÆT FOKUS PÅ UDVIKLING OG STØTTE TIL DE FACILITETER DER ALLEREDE FINDES

Undersøgelsen viser, at boligområderne og deres umiddelbare nærhed er velforsynede med faciliteter, men det er måske ikke alle faciliteter, der udnyttes optimalt. Derfor bør der sættes fokus på at få udnyttet de eksisterende rammer mere optimalt, fx ved at inddrage flere funktioner både i form af aktiviteter og som mødested.

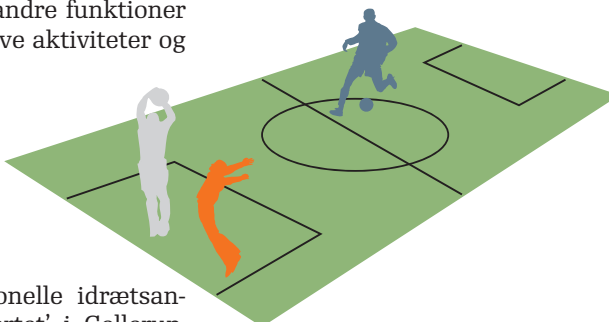
Brug idrætsfaciliteter som sociale mødesteder og væresteder

Undersøgelsen viser, at mange forskellige grupper bruger idrætsfaciliteterne som et socialt mødested. Derfor anbefales det at koble idrætsfaciliteten med andre funktioner af mere social karakter, fx en café, kreative aktiviteter og andre mere uformelle aktiviteter.

Etabler multifunktionelle idrætsanlæg

Undersøgelsen viser, at de multifunktionelle idrætsanlæg, som for eksempel Globus1 og 'Hjertet' i Gellerup, Sundparkhallen i Sundparken og Tingbjerg Skole med tilhørende faciliteter har en høj grad af benyttelse. Disse anlæg har den fordel, at de kan tilgodese forskellige idræts- og motionsinteresser på samme tid. Det betyder, at der er mere liv og aktivitet, som kan inspirere andre, end hvis aktiviteterne var spredt på forskellige lokaliteter i boligområdet.

Aktiver de mindre benyttede anlæg

I flere af de undersøgte boligområder findes idrætsfaciliteter, som næsten ikke benyttes. Det kan der gøres noget ved. Fx ved at informere om idrætsgrenen; gøre det muligt at låne/leje det udstyr, der skal bruges; afholde arrangementer der synliggør anlægget og aktiviteten; og supplere dette med samarbejde med skoler, fritidsklubber og foreninger, der kan bidrage til at 'aktivere' anlægget.

SKAB GODE RAMMER OG AKTIVITETER TIL PIGER OG KVINDER

Undersøgelsen viser, at piger og kvinder har en lavere idrætsdeltagelse end drenge og mænd i socialt udsatte boligområder. Dette hænger sammen med den etniske og kulturelle baggrund hos en stor del af beboerne. Der er imidlertid mulighed for at indtænke dette i indretningen og organiseringen af idrætsfaciliteterne og uderummene.

Skab andre faciliteter til pigerne

For at tilgodese målgruppen af unge piger og deres behov og ønsker, bør man ved indretning af faciliteterne - både uderum og indendørs faciliteter - være opmærksom på, at pigerne ikke bruger de traditionelle boldbaner i samme udstrækning, som drengene gør.

Skab trygge rammer og afskærmede rum for kvinderne

Deltagerne i undersøgelsen gjorde opmærksom på, at kvinder med en anden etnisk oprindelse end dansk søger tryghed og generelt ikke bryder sig om at blive set, når de dyrker motion.

Imidlertid er der gode muligheder for at henvende sig til denne målgruppe ved at etablere afskærmede rum ved fx at opdele lokalet, så kvinder og mænds aktiviteter er adskilt på bestemte tidspunkter.

Desuden kan der arbejdes på at få kvindelige trænere som rollemodeller for at give piger og kvinder mod på at prøve aktiviteten.

Herudover kan man arrangere aktiviteter, hvor man ikke skal skifte tøj og skabe nogle sociale sammenhænge, der er kendte. I de grønne områder kan det fx være ved at skabe trygge ruter for gåture, eller ved at afholde arrangementer, hvor mange kvinder deltager på samme tid. For kvinder og piger med dansk baggrund har der i stigende grad været tilslutning til kvindeløb og cykling.

De har måske mere brug for steder, hvor de kan danse, udøve fitness, snakke eller udøve andre aktiviteter af mere social karakter. Det kunne være små, aflukkede haver med blomster og grøntsager eller små pavilloner. De mere traditionelle faciliteter, fx haller og fodboldbaner, kunne suppleres med mindre steder, hvor man kan hænge ud og være social, eller der kan etableres særlige rammer til pigernes aktiviteter.

UDVIKLING AF IDRÆTSAKTIVITETER I BOLIGOMRÅDERNE

I alle boligområderne er der gjort meget for at tilgode den store interesse, der er for fodbold hos især drengene og de unge mænd, og der er generelt gode muligheder for selvorganiseret leg og boldspil i de undersøgte boligområder.

Men der er aktiviteter, som efter alt at dømme kunne få en større og bredere tilslutning, hvis det i højere grad var muligt at dyrke disse aktiviteter i boligområdet. Her vil vi pege på tre idræts- og motionsformer, som kunne opnå en endnu større tilslutning, end de allerede har. Det drejer sig om fitness, dans og svømning.

Opret et motionscenter i hvert boligområde

Styrketræning, spinning og andre fitnessaktiviteter er den største idræts- og motionsform blandt de voksne i de undersøgte boligområder. Det er også en af de populære idrætsaktiviteter blandt de ældste skoleelever, selvom mulighederne for at dyrke disse aktiviteter ikke er særligt gode. Hovedparten af denne træning finder sted i kommercielle motionscentre, som der typisk er forholdsvis langt til. Det er sandsynligt, at et motionscenter i hvert af boligområderne vil få flere til at træne denne motionsform, og de som allerede har interessen, ville blive mere aktive.

Etableringen deraf kan enten ske ved, at boligselskabet finder et egnet lokale og inviterer kommercielle aktører på området til at etablere sig i området, eller ved at boligselskabet og lokale foreninger opretter et foreningsbaseret fitnesscenter med støtte fra idrætsorganisationerne, som i flere år har støttet oprettelsen af motionscentre i foreningsregi.

Skab flere tilbud om dans af forskellig slags

Tilsvarende er der mulighed for at få mange flere til at gå til dans under forskellige former. Det er den næst mest dyrkede aktivitet blandt pigerne, men potentialet er givetvis meget større. Man kan danse på utallige måder, og hver kultur og nationalitet har sine særlige danse.

I flere af boligområderne fortæller de om, hvor meget det betyder for nogle af de etniske minoriteter at få mulighed for at danse de danse, de kender fra hjemlandet. Det fortælles også, at der hvor pigerne kan gå til forskellige former for dans, er det meget populært.

Udvid mulighederne for at gå til svømning

Den tredje motionsform, som kan opnå en større tilslutning, er svømning. Undersøgelsen viser meget klart, at tilstedeværelsen af en svømmehal i Gellerup, Vollsmose og Tingbjerg betyder, at skoleeleverne i disse områder går næsten lige så meget til svømning, som skoleeleverne gør i gennemsnit i Danmark. I de boligområder, hvor der ikke findes en svømmehal, er det meget få af eleverne, som går til svømning. Det er ikke realistisk, at disse boligområder får en svømmehal, men der kan givetvis gøres en ekstra indsats for at få flere af børnene fra de tre boligområder til at gå til svømning.

Til forskel fra børnene går de voksne i de undersøgte boligområder meget mindre til svømning, end voksne i gennemsnit gør i Danmark, men hos de voksne finder vi også, at andelen der går til svømning er væsentligt højere i de tre områder, hvor der findes en svømmehal, end i to af de områder, hvor det ikke findes.

Der er endvidere en svag tendens til, at flere går til svømning, der hvor svømmehallen er mest åben for offentligheden, og hvor der på bestemte tidspunkter gives mulighed for, at kvinder kan gå til svømning, uden at mænd har adgang.

Det skønnes derfor, at der er mulighed for, at langt flere kan og vil gå til svømning, hvis man i højere grad gør svømmehallerne åbne for alle, og i højere grad udvikler hold for bestemte grupper, der tager højde for kulturelle forskelle og svømmefærdigheder.

STYRK DE ORGANISEREDE MULIGHEDER FOR AT GÅ TIL IDRÆT OG MOTION

Forholdsvis få af beboerne i de udsatte boligområder dyrker idræt i en forening. Til gengæld er andelen af de voksne, der dyrker idræt i kommercielt regi, og andelen af skoleeleverne, der dyrker idræt i kommunale fritidsinstitutioner, højere end i landet som helhed. Det er muligt at få flere til at dyrke idræt i foreninger og dermed også at øge den generelle idrætsdeltagelse i de udsatte boligområder. Det kan ske på forskellige måder.

Giv hjælp og støtte til de allerede eksisterende foreninger og frivillige grupper i de udsatte boligområder

De fleste foreninger og netværk i de undersøgte boligområder er små, relativt lukkede og etnisk afgrænsede. Det er let og mest trygt for mange at være sammen med beboere, som man deler modersmål og har en fælles kulturel baggrund med.

Fra det boligsociale arbejde har man imidlertid erfaring med, at man kan etablere bredere, multietniske netværk om konkrete formål, aktiviteter og interesser. Det handler derfor om at skabe interesse for og et samarbejde om meget konkrete idræts- og motionsaktiviteter i området. Man skal så at sige bygge bro fra de eksisterende relativt lukkede grupperinger til en bredere interesse for og engagement i hele boligområdet og dets beboere.

Giv hjælp og støtte til de eksisterende flerstrengede idrætsforeninger uden for boligområdet

Det er en svaghed ved foreningsstrukturen i de undersøgte boligområder, at der ikke findes store, flerstrengede og bredt orienterede idrætsforeninger, der ser sig selv som boligområdets forening. I de boligområder, hvor sådanne foreninger findes tæt på, kunne et målrettet udviklingsarbejde givetvis få disse foreninger til at engagere sig mere målrettet i idrætsaktiviteter i det udsatte boligområde.

Skab et tæt og formaliseret samarbejde mellem skolerne, de kommunale fritidsklubber og større idrætsforeninger

Undersøgelsen viser, at et samarbejde mellem skolerne, de kommunale fritidsklubber og de større idrætsforeninger har en positiv betydning for rekrutteringen af børnene til de pågældende idrætsforeninger.

Børnene og deres forældre - af anden etnisk herkomst end dansk - er som regel trygge ved skolerne og de kommunale institutioner, mens de er mere usikre på, hvad en idrætsforening er. Skolerne og fritidsklubberne kan derfor bygge bro til foreningerne og overføre den tryghed, som forældrene har til disse institutioner, til foreningerne.

Skab gode muligheder for at voksne kan dyrke idræt under uformelle former

Undersøgelsen viser, at idræt under mere uformelle former uden at være medlem af en forening har stor tilslutning. Det viser fx benyttelsen af Sundparkhallen, de kommunale fritidsklubber og de frit tilgængelige idrætsfaciliteter, som der findes mange af i de undersøgte boligområder.

Men disse idrætsstilbud tager primært sigte på børn og unge, mens mulighederne for at dyrke idræt under selvorganiserede former ikke er lige så gode for de voksne, med mindre man gerne vil spille fodbold eller gå og løbe en tur. Det foreslås derfor, at der skabes bedre mulighed for at voksne kan dyrke idræt og motion under selvorganiserede former.

INVOLVERING OG TRYGHED

Erfaringer har vist, at holdbare og effektive indsatser i lokalsamfund bedst opnås ved at involvere og engagere borgerne i et ligeværdigt samarbejde om løsningen af fælles opgaver og problemer.

Aktiviteter og organiseringsformer må samtidig tage højde for, at deltagerne føler sig socialt 'hjemmevante' – det vil sige, at der er tillid til, at de øvrige deltagere forstår ens tankegang og handlemåder, og at der ikke opleves for stor risiko for at føle sig udenfor.

Involver og engager de lokale beboere i udviklingen og gennemførelsen af nye idrætsinitiativer

Alle væsentlige initiativer til fremme af idræt og fysisk aktivitet i boligområdet må ske ved både at inddrage lokale foreninger, skoler og andre lokale institutioner og ved at involvere beboerne i et ligeværdigt samarbejde. Hvis det fungerer, vil det for det første forøge chancerne for, at initiativerne også afspejler ønsker og behov blandt beboerne, og for det andet øge beboernes ansvar for og engagement i de etablerede faciliteter, idrætstilbud mv.

På den måde sikrer man sig, at brugerne oplever tilbuddet som en relevant og meningsfuld aktivitet, som de kan være med til at præge og derved kontrollere de potentielle sociale risici. Det handler for gruppen af socialt udsatte – ligesom for alle andre – om at føle kontrol over ens eget liv. Men for mennesker, som i forvejen er socialt sårbare, er behovet for social kontrol vigtigere end for mindre sårbare grupper.

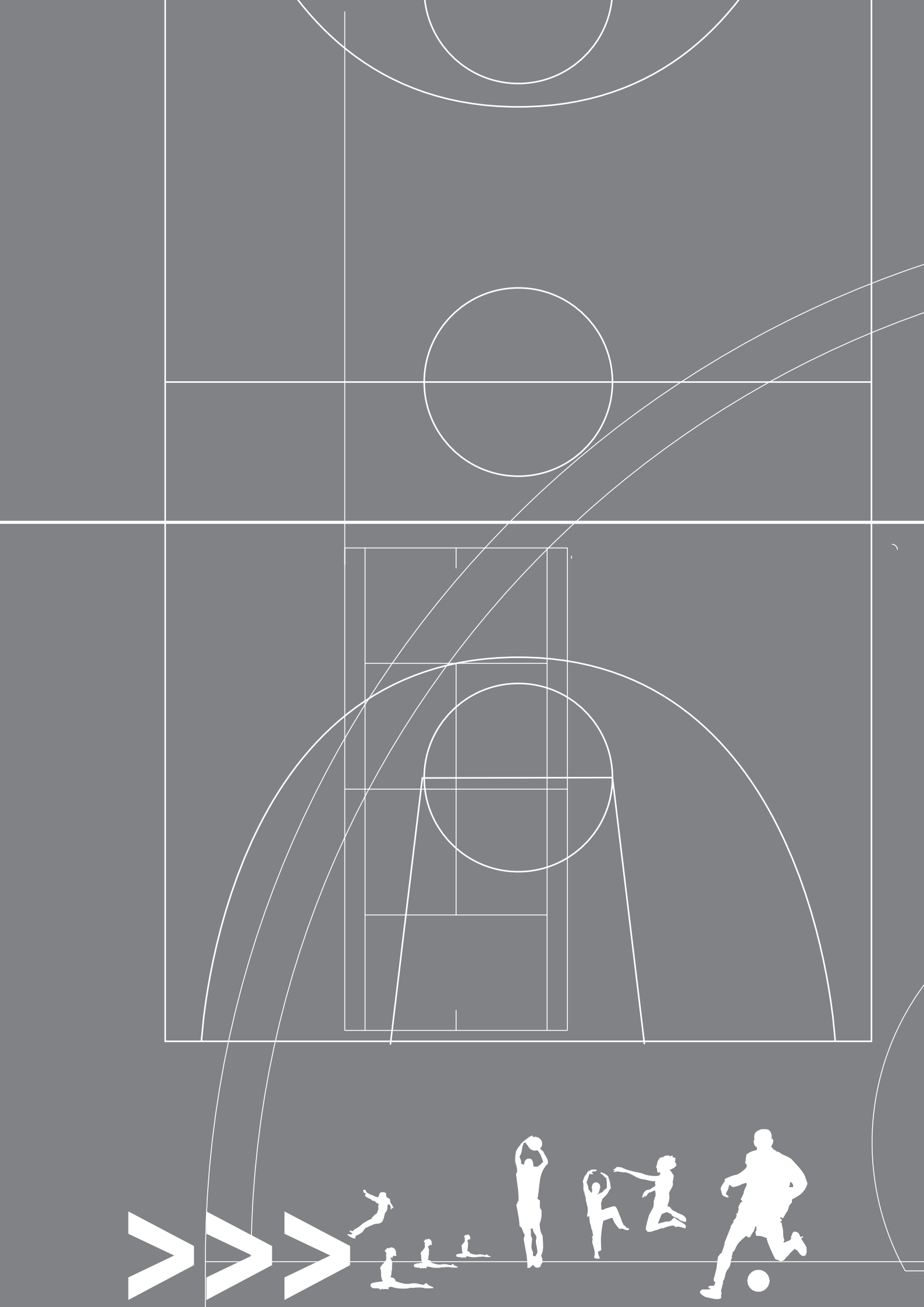

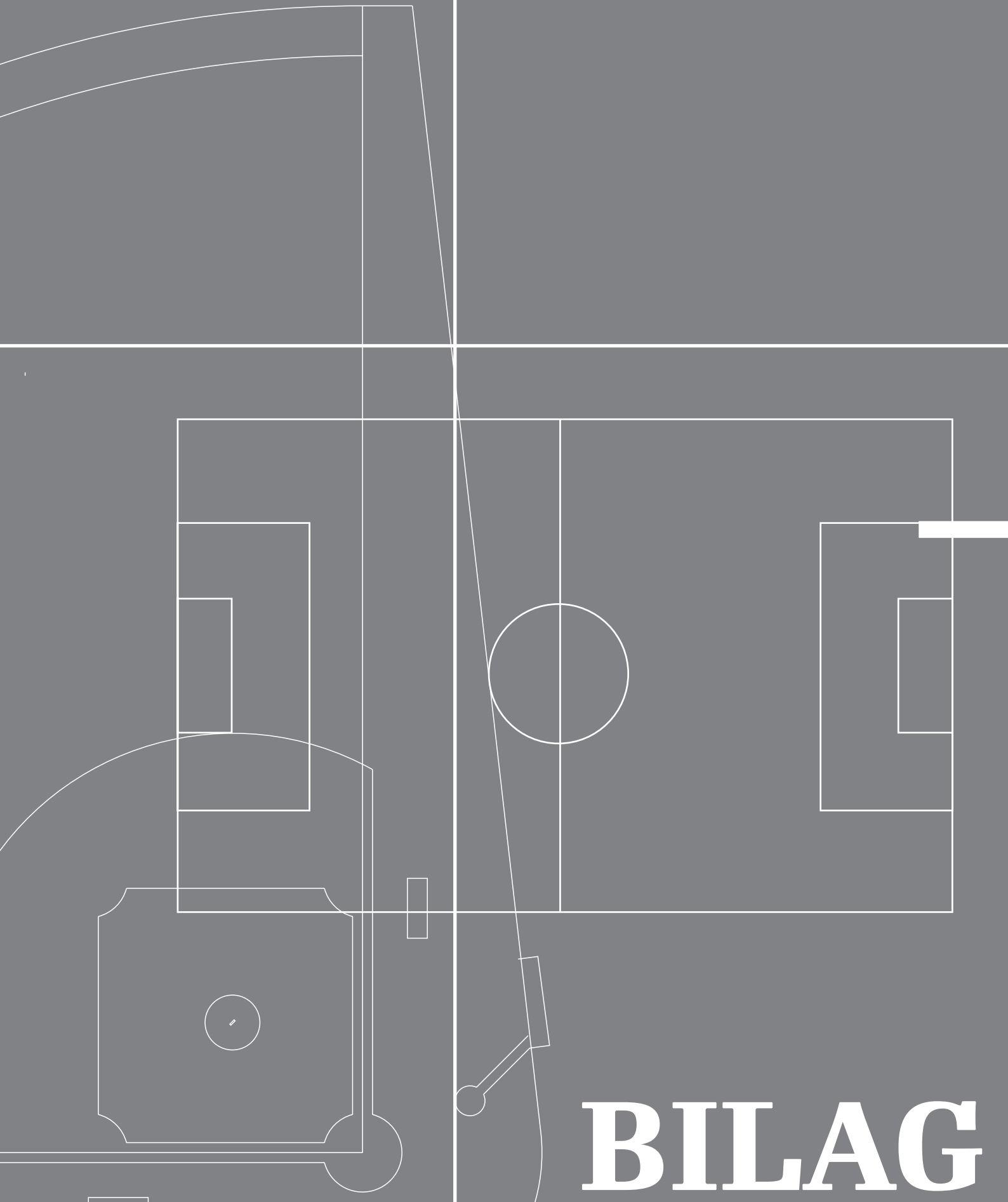
Skab gode muligheder for, at udsatte grupper kan dyrke idræt sammen under trygge rammer

Undersøgelsen peger på behovet for idrætstilbud og foreninger for særlige grupper, hvor de kan føle sig trygge og hjemmevante, fordi de øvrige deltagere forstår ens tankegang og handlemåder. Det kan være idræt for sindslidende, for personer med misbrugsproblemer eller for en etnisk minoritet.

Det er vigtigt at acceptere og støtte organiseringen af idræt i grupper med særlige behov og problemer. Men samtidig peger undersøgelsen på, at 'idræt for særlige grupper' kan bygge bro til mere 'normale' foreninger og sammenhænge.

BILAG

EN UNDERSØGELSE AF IDRÆTSVANER OG IDRÆTSFACILITETER I UDSATTE BOLIGOMRÅDER

Undersøgelsen består af tre dele, som til sammen giver mulighed for at opnå en mere nuanceret forståelse af, hvilke barrierer og muligheder der er for, at børn og voksne i udsatte boligområder kan dyrke idræt.

1. Den første del består af en undersøgelse af barrierer for socialt udsatte og idrætssvage gruppers deltagelse i idræt og andre bevægelsesaktiviteter. Denne del omfatter en opsamling og tværgående analyse af
 - a) erfaringer fra idrætsprojekter for socialt udsatte, for nydanskere og for idrætssvage grupper,
 - b) resultater fra videnskabelige undersøgelser af idræt og fysisk aktivitet for socialt udsatte, samt
 - c) interviews af personer fra målgruppen.
2. Den anden del af undersøgelsen er en kortlægning og analyse af idræts- og bevægelsesmulighederne i udsatte boligområder med fokus på faciliteter og steder, der benyttes til idræt og motion. Kortlægningen omfatter
 - a) egentlige faciliteter, lokaler og rum, der er indrettet til og i særlig grad anvendes til idræt og motion,
 - b) udendørs områder og arealer, der ofte anvendes til idræt og bevægelse, men ikke primært har dette formål (fx parker, skov, grønne arealer og asfalterede arealer),
 - c) idrætsforeninger og andre organiserede tilbud om idræt og motion i fritiden, samt
 - d) en beskrivelse af nogle af de vigtigste idrætsfaciliteter i de undersøgte boligområder.

Kortlægningen er gennemført i seks boligområder:

- Gellerup og Toveshøj i Aarhus.
- Sundparken i Horsens.
- Stengårdsvej i Esbjerg.
- Vollsmose i Odense.
- Tingbjerg i København.
- Aldersrogade i København.

Kortlægningen af faciliteterne omfatter selve boligområdet og en bevægelsesafstand fra området på ca. fem minutter på cykel.

3. Undersøgelsens tredje del består af en spørgeskemaundersøgelse af idrætsdeltagelsen hos et repræsentativt udsnit af såvel børn som voksne i de boligområder, hvor kortlægningen af idræts- og bevægelsesmulighederne er gennemført.

Undersøgelsen af børnenes idrætsdeltagelse blev gennemført som en elektronisk spørgeskemaundersøgelse på 4. til 9. klassetrin i de skoler, hvor boligområdets børn overvejende går. Spørgeskemaet blev besvaret af 1.882 skoleelever.

Undersøgelsen af de voksnes idræts- og motionsdeltagelse blev gennemført ved, at beboere fra hele boligområdet blev opsøgt på boligen, hvor de blev spurgt, om de ville deltage i undersøgelsen og besvare en række spørgsmål om deres idræts- og motionsadfærd. Spørgeskemaet blev besvaret af 1.503 voksne.

På tværs af undersøgelsens tre dele er der først foretaget en analyse af sammenhængene mellem idrætsdeltagelsen og tilgængeligheden for idræt og bevægelse i de udsatte boligområder. Dernæst er det analyseret, hvad der kan forklare forskellene i idrætsdeltagelsen mellem de undersøgte boligområder og mellem disse og landet som helhed.

**KORTLÆGNING AF BOLIGBEBYGGELSER
6 OMRÅDER OG 11 FACILITETER**

**SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE OM IDRÆTSVANER
1503 VOKSNE & 1882 BØRN**

**VIDEN OM UDSATTES IDRÆTSVANER
VIDENSKABELIGE ARTIKLER OG PROJEKTERFARINGER**

**KONKLUSIONER
OG FORSLAG**

GRUNDRAPPORT

**BILAG
WWW.SDU.DK/
CISC**

Tabel 1. Sammenligning af idrætsdeltagelsen i de seks udsatte boligområder med resultaterne fra andre undersøgelser (pct. andel af alle voksne og skoleelever (4. til 9. klasse))

	Undersøgelse af idræt i udsatte boligområder (2011)	Befolkningsundersøgelse af deltagelse i idræt (2007)	Undersøgelse af skoleelevers deltagelse i idræt i fire kommuner (2005-7) ²⁾
VOKSNE			
Dyrker normalt motion, idræt eller sport	54	56	
Ingen af forældrene dyrker idræt (skoleelevers svar)	52		32
Dyrker idræt i en klub eller forening	17	41	
Dyrker idræt i et kommercielt motions- og fitnesscenter o.l.	18	18	
Dyrker styrketræning	16	19	
Dyrker gang og vandreture	15	32	
Dyrker fodbold	9	10	
Dyrker jogging/motionsløb	8	25	
Dyrker svømning	5	15	
SKOLEELEVER			
Går til mindst én idrætsaktivitet, 5. klasse	74		78
Går til mindst én idrætsaktivitet, 9. klasse	66		64
Har inden for den seneste uge været til idræt i en idrætsforening ¹⁾	38	89	62
Går til fodbold ²⁾	44	40	27
Går til svømning/vandidræt ²⁾	15	24	12
Går til dans ²⁾	7	7	11
Går til gymnastik ²⁾	5	25	8
Går til håndbold ²⁾	4	23	8

1) I såvel idrætsvaneundersøgelsen fra 2007 som undersøgelsen af skoleelevers idrætsdeltagelse i fire kommuner er der ikke, som i denne undersøgelse, spurgt om deltagelse inden for den seneste uge.

2) For at kunne sammenligne med tallene fra den landsdækkende undersøgelse fra 2007 er sammenligningen afgrænset til 10-12-årige børn. De fire kommuner er Københavns Kommune, Rudersdal Kommune, Albertslund Kommune og Fredericia Kommune.

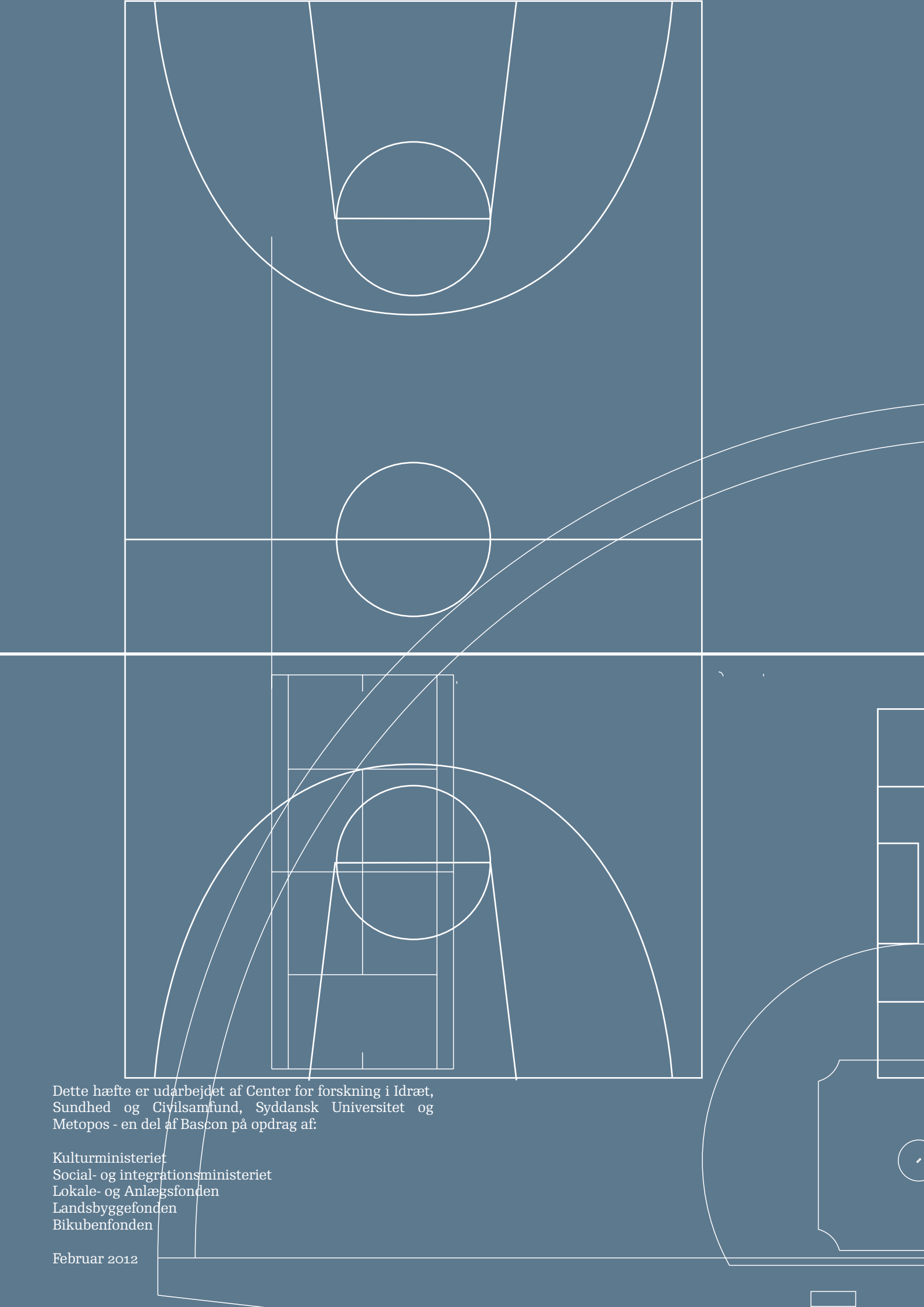
Tabel 2. Sammenligning mellem seks udsatte boligområder af idrætsdeltagelsen hos voksne og 4. til 9. klasse skoleelever (pct. andel af alle adspurgte)

	Sundparken Horsens	Stengårdsvej Esbjerg	Vollmose Odense	Gellerup Aarhus	Tingbjerg København	Aldersrogade København
VOKSNE						
Dyrker normalt motion, idræt eller sport	37	43	61	56	70	56
Mindst en af forældrene dyrker idræt eller motion (skoleelevernes besvarelse)	38	36	54	49	47	49
Dyrker idræt i klub eller forening	12	20	18	22	19	10
Dyrker idræt i privat, kommercielt tilbud	17	15	13	23	11	28
Dyrker idræt på egen hånd	19	21	44	35	45	28
Dyrker styrketræning	15	18	14	21	9	19
Dyrker gang og vandreture	1	4	23	13	35	5
Dyrker fodbold	8	9	8	17	4	8
Dyrker jogging/motionsløb	7	7	8	12	4	9
Dyrker svømning	2	4	7	8	5	7
SKOLEELEVER						
Dyrker idræt (har svaret ja til mindst en af de nævnte idrætsgrene)	68	47	67	63	74	77
Har inden for den seneste uge været til idræt i en idrætsforening eller -klub	35	36	36	34	41	19
Har inden for den seneste uge været til idræt i en fritidsklub ol.	5	1	13	6	11	7
Går til fodbold	41	38	37	37	46	52
Går til svømning/vandidræt	4	3	17	19	14	3
Går til dans	9	1	10	10	5	26
Går til gymnastik	7	0	6	4	5	3
Går til håndbold	1	1	4	1	5	7

■ Højeste deltagerantal

■ Laveste deltagerantal

Dette hæfte er udarbejdet af Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet og Metopos - en del af Bascon på opdrag af:

Kulturministeriet
Social- og integrationsministeriet
Lokale- og Anlægsfonden
Landsbyggefonden
Bikubenfonden

Februar 2012